جکھڑ جھولے
(سرائیکی شعری مجموعہ)
محمد سلیم احسن

پاکستانی زباناں دی شاعری ساڈے ہووݨ دی
گواہی ہِ۔ اساں آپݨی سُرت سالہ انہاں ایں رمزاں
راہواں گو لیندے آں۔ ساڈا جیوݨ، ساڈی رہتل
تے ساڈی حیاتی دا مُہاندرا ایں وِچوں اُنگھردے۔
شاہ لطیف، وارث شاہ تے خواجہ فرید ایں رہتل
دے ٹھڈڑے مِٹھڑے مُہاݨ دریا ہِن جِتھے
اساں آپݨی تریہہ لہاندے آں۔

سلیم احسن نویں نسل دے اُنہاں شاعراں
وِچوں ہِن جیڑھے ایں گل دا ڈاڈھا شعور رکھدِن۔
انہاں دی شاعری آپݨے آس پاس دی رہتل نال وَنگی
اوئی ہِ۔

انہاں دیاں نظماں، گیتاں تے ڈھولاں وِچ
روہی دے موسم تے تھل دیاں سِکاں۔ ہِک
وڈے تے دکھڑے سفنے دی رس دیاں چساں
ڈیندیاں ونڈیدیاں ہِن۔ ایہ شاعر سرائیکی زبان نال
لاڈ کریندے تے ایں کوں اچوکیاں تے نویاں سُراں
دا اپچ ڈیندے۔

سرمد صہبائی

جکھڑ جھولے

سرائیکی مجموعہ کلام

سلیم احسن

میانوالی اکیڈمی، میانوالی

تاریخ اشاعت: ۱۹۸۴ء

والد محترم دے نانویں

جکھڑ جھولے

۱۹۷۹ء ـــــــــ ۱۹۸۴ء

گھُنڈ

حمد باری تعالیٰ

پھُل کلیاں تے بُوٹے سارے
گھڈا اودھدا چن تے تارے
گاجاں تے نالے لشکارے
اُوندا ڈیہنہ تے اُوندی رات
رب سوہنٹے دی اُچّی ذات

ساونٹ بدھروں وسدا مینہہ
چڑھدا، ڈھلدا، لاھندا ڈیہنہ
گھاٹے جنگل، گجدا شینہہ
چار چو دھاروں اُوندی ڈات
رب سوہنٹے دی اُچّی ذات

وگدے دریا ساوے کھیت
جھکھڑ جھولے بجھدی ریت
کھنڈ دی خوشبو وسدا چیت
اُوندی حکمت دی ہک جھات
رب سوہنڑے دی اُچّی ذات

ڄبھ ڄبھ تے غرضاں دا پھندہ
مطلب دا کم مارڈھا مندہ
دُنیا ہے ہس کوڑ دا دھندہ
بندے دی کیڑھی اوقات
رب سوہنڑے دی اُچّی ذات

اُوندے ناں وچہ سارے سُکھ
ٹک ویندا ہے ہک ہک ڈُکھ
ذکر کرے چاچانڑ مُکھ!
حشر ڈیہاڑے ملے نجات
رب سوہنڑے دی اُچّی ذات

خالق، مالک تے ستار
او رحمٰن او بخشݨ ہار !!
کیہڑا صفتاں کرے شمار
وڈی گل تے چھوٹا وات

رب سوہݨے دی اُچّی ذات
اُوں دے ناویں کُل صفات

صلی اللہ علیہ وآلہٖ وسلم

سوہنے نبیؐ دی شان خدا دا کمال ہے
کیں کوں ہے دعویٰ نال دا کیندی مجال ہے

عظمت تیڈی ہے ڈوہاں جہاناں دے واسطے
اِتھے کوئی مثال نہ اُتھے مثال ہے

پیلا ہے ڈیہنہ تے چن وی ہے داغی تے میلڑا
بے عیب جگ جہان تے تیڈا جمال ہے

مُکھ نور ، ہونٹھ لال تے واللیل زُلف ہے
تیڈا حُسن تاں رب دا نرالا خیال ہے

بھوں اوپرا سرور تے نشہ ہے پیار دا
قربان ہے اویسؓ تے صدقے بلالؓ ہے

برکت دا بھریا شہر خزانہ ہے پیار دا
یثرب دی مٹھڑی مٹھڑی ہَوا خوش خصال ہے

یاداں دے ایں کرم تے میں جند گھولڑے کراں
ہر ویلے کول کول ہے جھٹ جھٹ وصال ہے

احسنؔ کوں سوہݨا تیڈی شفاعت دی ٹیک ہے
دل وچ جزا سزا دا نہ کوئی خیال ہے

مولا علیؑ دی شان اِچ

شان بنڑاوے مانڑ ودھاوے آکھو لوکو! علیؑ علیؑ!
ذکر علی دا ایسکھ جگاوے آکھو لوکو! علیؑ علیؑ!

عِجز نال بنڑ ڈکھیاں دا سنگتی ڈھیر تسلڑے ڈیوے
جندڑی دے کُل درد مُکاوے آکھو لوکو! علیؑ علیؑ!

باہ کے خاک تے پا کے تن تے کپڑے ٹاکی ٹاکی
اسماناں دے بھیت ڈساوے آکھو لوکو! علیؑ علیؑ!

شہرِ علم دا پاک محمدؐ بُوہا اُوندا حیدرؑ
باجھ علیؑ کوئی خس نہ پاوے آکھو لوکو! علیؑ علیؑ!

شیخ جیلانیؒ، داتاؒ، چشتیؒ، صابرؒ، جامیؒ، باہوؒ
ہرِ منگتے کوں ولی بنڑاوے آکھو لوکو! علیؑ علیؑ!

او دشمݨ دی ویڑھ دے وِچ وی سُکھ دی نیندر سمے
پیار دا کیتا قول نبھاوے آکھو لوکو! علیؑ علیؑ!

دشمݨ دا دل تھر تھر کنبّے چھوڑ کے ہمت بھجّے
ہک نعرہ چا کم ڈکھاوے آکھو لوکو! علیؑ علیؑ!

جنگ وچ شیر تے مجلس اندر سب توں ودھ کے دانا
کوݨ مقام علیؑ دا پاوے آکھو لوکو! علیؑ علیؑ!

حق علیؑ ہے حق دا ناں ہے حق دا سنگتی ہر دم
حق دامن وچ بُوٹا لاوے آکھو لوکو! علیؑ علیؑ!

ہِن تفسیر محبّت والی چار ے یار نبیؐ دے
کوݨ انہاں دا فرق ڈساوے آکھو لوکو! علیؑ علیؑ!

دل جو گِھنے عِؑ ناں سوہݨا خوشبو خوشبو تھیوے
احسن دَم دَم ورد کماوے آکھو لوکو! علیؑ علیؑ!

حق دا پاندھی

سارے قرض لہاون غم دے آیا ہے
ابنِ علیؑ وچ کربل ڈیرہ لایا ہے

رت آپنی دی کندھ اُساری کوڑ اَگے
ڈک کے رستہ کُفر دا زور ونجایا ہے

جند تک ونجے، بھاویں کُنبہ لُٹ ونجے
رب دی مرضی اَگے سر نیوڑایا ہے

صبر دی حد وی ایں توں ودھ کے کیا ہوسی
سامنڑے اپنے ہِک ہِک بال کوہایا ہے

کیتے موت حوالے، ٹوٹے دل آلے
در توں گھر تئیں حق پچھے لٹوایا ہے

بُھک، تس ہے نہ جندڑی دا کوئی چِنتا ہے
عشق دی رِیت کوں ودھ ودھ توڑ چڑھایا ہے

بَل اَحیاَ، دی توں تفسیر حقیقت ہیں
بہوں مُل سچا جھوک فنا دا لایا ہے

گالی بنڑیا ظُلم یزید دا ہر پاسے
پڑھ بسمِ اللہ ناں تیڈا جگ چایا ہے

حق تے مرنا احسن اصل حیاتی ہے
رستہ سب کوں تیں شبیرؑ ڈکھایا ہے

اولے گھولے

چن تے نالے تاراں توں جند اولے گھولے
پاک نبیؐ تے یاراں توں جند اولے گھولے

افضل ناں صدیقؓ، عمرؓ، عثمانؓ، علیؓ دے
ہک ہک نالے چاراں توں جند اولے گھولے

بوذرؓ، سلمانؓ، طلحہؓ، خالدؓ، سعدؓ، حذیفہؓ
پھل کلیاں دے ہاراں توں جند اولے گھولے

ہک ہک ہال کو ہایا ہے حسین کربل اندر
پاک نبیؐ دے پیاراں توں جند اولے گھولے

رُوپ ودھایا ہیں وحدت دے گلزاراں دا
پنجتن نالے یاراں توں جند اولے گھولے

سوہݨے دے اصحاباں دی بہوں شان نرالی
دریا نالے دھاراں توں جند اولے گھولے

جان لٹاون اکھ دے ہک اشارے اُتّے
سارے عشق دے ماراں توں جند اولے گھولے

جیں دی خوشبو اج دی چارے پاسے گھُلے
پھُلاں تے گلزاراں توں جند اولے گھولے

سیرت تے کردار جنہاں دے رہبر ہادی
احسن نور نظاراں توں جند اولے گھولے

ڈھولا سوہنڑی وستی دا

پھُل کلیاں تے گلزاراں دی
میڈا دیس ہے جھوک بہاراں دی

اِتھ ون ون دے پھُل ترڑ دے ہن
مُشکاں دے جھولے کھڑ دے ہن
ہِے دھرتی نور نظاراں دی
میڈا دیس ہے جھوک بہاراں دی

اِتھ میوہ پھَل پھُل جنّت دا
ہِے وسدا گھر سُکھ راحت دا
ہِے چھاں ہے دُھپ دے ماراں دی
میڈا دیس ہے جھوک بہاراں دی

روہ ، دریا، ماکھی کھنڈ دے ہن
اِتھ موسم سونا ونڈ دے ہن
ہے راہ لعلاں دے ہاراں دی
میڈا دیس ہے جھوک بہاراں دی

ہر پاسے منظر خوشیاں دا
ءِ ماݨ سہارا ݙکھیاں دا
ءِ آس ہے لوکاں ساراں دی
میݙا دیس ہے جھوک بہاراں دی

ءِ عشق دی وکھری منزل ہے
ایمان دا سوہݨا حاصل ہے
ءِ غیرت ہے جی داراں دی
میݙا دیس ہے جھوک بہاراں دی

ءِ بخشش رب دی رحمت دی
ءِ ݙات نبیؐ دی شفقت دی
ءِ برکت پاک سیپاراں دی
میݙا دیس ہے جھوک بہاراں دی

بہوں مٹھڑی تے بہوں پیاری ہے
دل گھولے، جندڑی واری ہے
ہے وستی احسن یاراں دی!
میݙا دیس ہے جھوک بہاراں دی

غزلاں

○

ڈکھ سجناں دے ساہندے ساہندے عُمراں لنگھیاں
دِھکڑے دھوڑے کھاندے کھاندے عُمراں لنگھیاں

چھاں دی ٹیک نہ ساڈے لیکھ مُقدراں اندر
بُوٹے ساوے لاندے لاندے عُمراں لنگھیاں

جھٹ وچ چھوڑ کے ساکوں او بیگانہ بنڑیا
موت کُوں نیڑے آندے آندے عُمراں لنگھیاں

ڈُھوڑہے اج وی آسے پاسے آساں آلی
راہواں کوں کَلھ پاہندے پاہندے عُمراں لنگھیاں

اج وی اُوں آواز دے پچھے پچھے بھِردا
کندھاں راہ دیاں ڈھاندے ڈھاندے عُمراں لنگھیاں

خس تاثیر نہ لوکو میڈے جذباں اندر
ڈھولے پیار دے گاندے گاندے عُمراں لنگھیاں

پیر جو ٹِکے او وی تپدے تھلاں اُتے
اسماناں توں لاہندے لاہندے عُمراں لنگھیاں

اَج وی اَحسن منظر ہجر دے صحرا والا
ہنجوں اکھ توں واہندے واہندے عُمراں لنگھیاں

گھن یاری دا اولا مارے
پتراں کوں وا بھولا مارے

چھاں سنگھڑی ہے پوسے تلے
جاں دھپ آوے رولا مارے

شام دا مانڑ تروڑن کیتے
آ تاراں دا ٹولا مارے

سوہنڑاں دی تقصیر نہ کوئی
جندڑی کوں دل بھولا مارے

غیراں پئے روہ وی پرتائے
آپنڑاں دا ڈکھ ٹھولا مارے

دلڑی رووے کلہڑی کلہڑی
وچ پردیساں ڈھولا مارے

دلڑی کوں پھل پھل دا حسن
دن پونا چولا مارے

نال وچھوڑے آون راتاں کالڑیاں
دل دی جھوک وساون راتاں کالڑیاں

چانݨ جھٹ دا او وی اوہلے بدلاں دے
سنگ حیاتی راہون راتاں کالڑیاں

ڈکھ سکھ توں کجھ وی ہل نہ اصلوں جندڑی کوں
او نہ آوے، آون راتاں کالڑیاں

منظر کیڑھا ڈیکھے دلبر نکھڑݨ دا
اکھیاں کوں لکھ پا ہوون راتاں کالڑیاں

تارا تارا بھانبڑ ہے ہک زخماں دا
کیویں درد لکاون راتاں کالڑیاں

آپݨی بربادی دا منظر ݙیکھݨ اوکھا
ڄے وی ݙکھڑے ساہون راتاں کالڑیاں

ݙیہنہ کوں جھانہ ڈھیورے راہ ملھ باہوݨ دی
سایہ سایہ آون راتاں کالڑیاں

جھولی اندر خواب ہزاراں سجݨاں دے
ٻہوں احسن کوں بھاون راتاں کالڑیاں

ڈیہنہ ہَوا دا، رات ہَوا دی
جھبھ آئی گل بات ہَوا دی

جُنڑ جُنڑ پتراں پچھے پئی ءِ
ڈیکھ گھندی اوقات ہَوا دی

سسّی کوں دفنایا تھل وِچ
بے وس ظالم ذات ہَوا دی

چیتر رُت دیاں خبراں ڈیوے
دیواناں تے ڈات ہَوا دی

پھُل آپنڑے توں وکھ نہ کردا
خوشبُو ہے سوغات ہَوا دی

دِل دا بُوہا کھڑکے پچھے
وحشی منظر، جھات ہَوا دی

نت گلشن توں نکھڑے احسن
جندڑی سُولاں وات ہَوا دی

○

کھادیاں کندھاں دی کاری کر مِٹھل
بھاویں جکھڑاں نال یاری کر مِٹھل

نِت نہ گھِن احسان کوڑی آس دا
کجھ تاں اپݨی آن پیاری کر مِٹھل

چھال بݨا، دُھپاں دے ساڑے لوک ہِن
ذات دی کندھ نِت اُساری کر مِٹھل

ݙات ہے اوندی نہ کر خس آلسی
جان کوں لکھ وار، واری کر مِٹھل

پاݨی گھِن ویندا ہے متھڈ کے مُنڈھ توں
بھار آپݨا ہور بھاری کر مِٹھل

کجھ سہارا ہے سجݨ دی مونجھ دا
آس دی بازی نہ ہاری کر مِٹھل

ءِ سمندر موتیاں دی کھاݨ ہے
دل اندر کجھ بیقراری کر مِٹھل

○

آپنڑے کیتے ہر کوئی چنگا!
ڈوجھاں کنڑ ہے بُھا ننگا

ہک جھٹ اُوہا چوکھا چنگا
بھیڑھانال سجنڑ دے لنگھا

کیوں وت پھُل لگدے ہن سوہنڑے
نہ گل گانی نہ ہتھ کنگھا!

کیں چا رُوپ دا ڈیوا بالا
بنڑ کے آیا کونڑ پتنگا!

ڈکھ سکھ دی ہُنڑ چونڑ نہ کوئی
پیار حیاتی کوں آ رنگا

چھن پروݨ ہے رات اندھاری
رَل مل تاراں جُڑ جُڑ ڈِنگا

بُجھی اَمبڑی پئی کرُلاوے
تپ دا مارا پال ہے کھنگا

او ہے رُوپ دا واہندا دریا
اُوں دا ہک منظر چنگا

○

آوے میڈے سر دا سیئں
رستہ ڈیکھاں چِر دا سیئں

شاخاں کوں پیا تُر تُر ڈیکھے
پتر پتر کِر دا سیئں

بس تیڈی اُلفت دے سانگے
ہر کوئی ویری سِر دا سیئں

چھلناں نال دکاناں بھریاں
گاکھ نہ لبھے گِر دا سیئں

جاں ڈیکھے جھڑ منظر ساوے
کِن مِن کِن مِن کِر دا سیئں

منزل توں بیگانہ احسن
ملیا، راہ وچ پھر دا سیئں

○

مکھڑا اُوندا وٹیا وٹیا
دل جیوݨ توں گھٹیا گھٹیا

بلبل کڈاں مونجھی کلھڑی
باناں پُھل دا پھٹیا پھٹیا

شوق دے اگے اوکھ نہ کوئی
روہ راہواں توں ہٹیا ہٹیا

چیتر، پت جھڑ منظر ہِک کا
بوٹا بوٹا پٹیا پٹیا

ہِک ہِک بندہ مونجھا، جیویں
اسمانوں توں سٹیا سٹیا

عشق دی منہ زوری نہ پُچھو
تاج سِراں توں ڈٹھیا ڈٹھیا

جھل گیاں کھاڈیاں کندھاں احسن
گھر دا گھر ہے نٹھیا نٹھیا

○

بدلاں وانگوں وس وے سائیاں
ہے ورہیاں دی تس وے سائیاں

بن تیڈے مہمان ڈسیوے
ساھواں دی بھج نس وے سائیاں

گھن گئی ماݨ حیاتی آلا
اکھیاں دی اڑ پھس وے سائیاں

ناویں تیڈے عمراں لائیاں
ساڑتے بھاویں ہس وے سائیاں

میڈے کوٹھے ڈھاندے ڈھاون
ہک واری تاں وس وے سائیاں

لگے فراق پہاڑوں اچا
بھاویں ہووے خس وے سائیاں

شان تیڈی نہ لکھیاں لکھے
ست سمندر مس وے سائیاں

○

چن منگے نہ تارا منگے
دل درداں دا چارا منگے

موسم موسم ویہڑے تیڈڑے
دل آوݨ دا وارا منگے

ہووے آس عمر دی کوئی
جندڑی ٹیک سہارا منگے

ہَڑ دی ہے تکرار اَولڑی
وستی شہر کنارا منگے

ہیرٹھا پار کندھی وِنج سٹے
کہڑاں عشق اودھارا منگے

رات ہجر دی کالی کالی
پِپلی پِپلی تارا منگے

آ نہ آ دل کملا احسن
سچّا کُوڑا لارا منگے

شہر بیگانہ میں اݨ سُوا
بھُنگدا پھِر داں ہُو ہا ہُو ہا

جندڑیوݨ دی شرط ہے کلھڑی
جِتݨا سو کھا پیار دا جُوا

پانی ڈبھرݨا چھوڑ گیا ہے
واندیاں گلیاں سُنجڑا کھُوہا

جیں کوں خلقت ڈیکھ نہ رہے
بے شک میڈا دلبر اُوہا

رات اندھاری ، دشمݨ وستی
کیندا ہݨ کھڑ کانواں ہُو ہا

اَحسن میکوں سمجھ نہ آوے
جھٹ وِچ آپݨا، جھٹ اݨ سُوا

○

اِکلاپے دا کال ڈِٹھوسے
اُوں کوں ہر دم نال ڈِٹھوسے

دُھپ تے چھاں ہِن راضی بازی
موسم دی او چال ڈِٹھوسے

مِٹھڑی وا اچانڑ دی گُھل پئی
رات دے کھنڈڑے وال ڈِٹھوسے

روندیاں، روندیاں، ہسدا وسدے
دل کوں نکڑا بال ڈِٹھوسے

لنگھیا سُکے بدلاں وانگوں
راہ ہیں دی ڈِھگ سال ڈِٹھوسے

پھس گئی کالی رات فجر تیئں
لاہندے ڈیہنہ کوں چال ڈِٹھوسے

ہتھ وِچ آندیاں بھی گئے پتھّر
ءِ ہیراں دا حال ڈِٹھو سے

ہجر دا منظر کالا کالا
رَت آپنڑ کوں پال ڈِٹھو سے

مار کے خُود پئے دعوے کر دِن
ءِ آپنڑاں دا حال ڈِٹھو سے

کتنے موسم پَرتے احسنؔ
پھَٹ سینے دے لال ڈِٹھو سے

○

رانجھن رانجھن وکّا ساڈا
رانجھن جگ وچ سکّا ساڈا

دُنیا بھاویں ویر کماوے
سانگا اصلوں پکّا ساڈا

ہا نہ راضی دل نکھڑن تے
رستہ کیں نہ ڈکّا ساڈا

حج ہے اوں مکھڑے دا ڈیکھن
گھر دلبر دا مکّہ ساڈا

اوڑک آپنے آپ او آیا
دل ہا ہکّا بکّا ساڈا

ہا ہیری ہک نال گوانڈھول
وٹاں ویہڑا تکّا ساڈا

خوابوں پار سجن دا دیرہ
شوق نہ احسن تھکّا ساڈا

○

رُت ظالم دیاں قسماں تُرٹیاں
سکیاں ، سَرڑیاں لانڑیں پُھٹیاں

عشق ہے بہوں گھاٹے دا سودا
آپنڑاں وسدیاں جھوکاں لُٹیاں

شوقاں سارے ہوش وسارے
بھجداں گجداں واگاں تُرٹیاں

ظلم خراج نہ منگداں تھکے
شوہدیاں شاخاں مھتیاں بُڈیاں

رُل گیئے سِدھیاں سِندھاں آلے
پیار دیاں بہوں راہواں پُھٹیاں

کلھیاں لمبیاں کالیاں راتاں
جُڑ جُڑ مارن احسنؔ کُٹھیاں

○

تن کوساڑاں تے ہتھ ٻالاں
پیار دے ݙیوے وچ رَت ٻالاں

نُور کھِنڈانوّاں راتاں اندر
اکھیاں کوں میں وت وت ٻالاں

ڳُجھ تاں مانڑ ودھاؤ اکھیو
کیویں دل دی لُچ پت ٻالاں

نہ چِپیتے نہ اچنتے چنگے
بنڑ کملا تے میں مَت ٻالاں

حُکم دا منناں مجبُوری ہے
چُم چُم یار دا ہر خط ٻالاں

ݙوں کنڑیاں وی سانبھ نہ سگے
او گھر ڈھانواں اوچھت ٻالاں

○

پِپلی پِپلی ڈِیوے باے
ہور وی بھتی نہ گئے رستے کالے

کنڈے ہِیں دے ویہڑے ویہڑے
او کھاں نال او پُوٹے پالے

پھُل ترِڑا کے وَت کملاون
رُتاں دے بھُوں ظالم چالے

پا کے میڈی ہیرڑی وٹے
چھوڑ گیا ہے ادھ وچالے

کندھی باہ کے موتی لبھن
دریاواں کوں کون کھنگالے

کیڑھی آس تے بُوٹے لاواں
سُک گئے دریا مُک گئے نالے

ہجر مُکایا چانݨ دل دا!
رات ہے کالی ݙیہنہ وی کالے

ہونٹھاں کوں سی گھنساں احسنؔ
دل کملے کوں کوݨ سنبھالے

وَلّھ چڑھ گئی کندھاں کوں نپ نپ
ڈھایا جھکھڑ جھولاں کھپ کھپ

وَستی دے واسے ہِن پتھّر
ڈُنڈھ پیا گھتے چھیڑو سپ سپ

ڈُھپاں دا کم سوکھا کِیتا
لوکاں ہُوٹے لاݨے کپ کپ

دل ٹُھرڑی ہے رِیت دی اَصلوں
بھَور کِھنڈایا جھکھڑاں لپ لپ

ڈول کݨیاں نہ ساہیاں کندھاں
عُمراں لنگھیاں مٹی تھپ تھپ

رہ گئی شام میڈے گھر ویہڑے
آئی کندھاں کوٹھے ٹپ ٹپ

کیڑھی کھُڈ توں پیر بچاواں
احسن دُنیا ساری سپ سپ

پت جھڑ توں ہیں واندی ویہلی
ہیں پھُلاں دا اَزلی بیلی

جیڑھا دِل ہے پیار توں خالی
مُل نئیں اُوں دا بھَنّی دھیلی

سب کُوں روزی تُل تُل مِلدی
ساٹک ساٹک پھیلی پھیلی

پکھی وی پَر مار نہ سگے
"مَیں" دی اُچّی بند حویلی

ڈِٹھے ڈِٹھے ہسدا منظر
پچھے چھیڑو اَگے لیلی

سِر ویسی یا کندھی مِلسی
چڑھدے دریا ہیڑی ٹھیلی

تھَلّاں نال ہے آپئی یاری
ہُݨ احسن دا اللہ بیلی

O

پئے گھُل چیتر دے خوشبو والے جھولے ہن
یاداں دے پنچھی مار اُڈاری بولے ہن

کیس سپرٹیں وانگوں زُلفاں دے وَٹ کھولے ہن
پئے چن تے رات وچالے مندڑے رولے ہن

جس حداں پار ہے تیڈے ڈترڑے پھٹاں دی
تن لیرو لیر ئِ تاں وی لگدے تھولے ہن

پتناں تے روندیاں اکھیاں دا ڈکھ مکدا نئیں
کیا خوشیاں چین دے وچ پردیساں ڈھولے ہن

وچ دل دے تھلرڑے ریت اُونویں پئی اُڈدی ہے
رُت چیتر آئی پھُل پھُل بدلے چولے ہن

وچ کنڈیاں رل مل پھُلاں ٹور بنائی ہے
ئِ بھولے گھمرڑے گڈاں دل دے بھولے ہن

جیں سجناں کوں ہلسے سِکدے
او مِل گئے وچ گلیاں وِکدے

وکھرے وکھرے رستے ساڈے
ڈوں پاندھی ہاں منزل ہِکدے

موجاں چٹ چٹ دلڑی ٹھارن
جاں کندھی تے اوناں لِکھدے

جکھڑاں نال ہے یاری آئی
ٹِبے تھل وچ کڈاں ٹِکدے

بھاوے رُت ساونڑ دی، بھاویں
پکے گھر ہِن ساڈے جِھک دے

جند ہے، جیویں بال بلوڑے
ناں کوئی ٹِبیاں تے لِکھدے

○

اج ونجناں ہے گل ونجناں ہے
مٹی مٹی عِ چ رَل ونجناں ہے

ہَر گی پئی ڈِکھالی ڈیوے
رات کوں اوڑک ڈھل ونجناں ہے

عشق ہے بلدی بھا دا لنبہ
سڑ ونجناں ہے بل ونجناں ہے

ویٹ اُلا نہ مویاں اُتے !
ہر آندے کوں ول ونجناں ہے

ہنھل دی تس نہ مکیاں مُکے
بدلاں وَس کے ول ونجناں ہے

پکھیاں کوں عِ کون ڈسا وے
آندیاں رُتاں وَل ونجناں ہے

دُھپاں کھا گئی اُچی حویلی !
کچیاں کندھاں گل ونجناں ہے

○

چن جئی صُورت بھلڑی بھلڑی
بے وس دے وس جندڑی جھلڑی

وکھری ذات نہ وکھرے چِنتے
جند ڈوہاں دی رلڑی رلڑی

وِچ ہنجوآں دے بِھل بِھل آوے
سانول تیڈی یاد اَولڑی

عشق دے ویہڑے سوچ کے آویں
اِتھ منصُور دی لاہ گئی کھلڑی

گِھن کے آوے پیڑ پُرانی
رُت کوئی نہ کلھیڑی کلھڑی

ہکا کوک سنیئوے احسن
ٹوبھے ٹوبھے تھلڑی تھلڑی

○

ہجراں دا چن چڑھیا ٹوبھے سُک گیۓ ہن
کیڑھا موسم اڑیا ٹوبھے سُک گیۓ ہن

اکھیاں دے پانی توں ہک نبھا میڈی
بدلاں توں دِل سڑیا ٹوبھے سُک گیۓ ہن

کیڑھا ڈیوے آس دلاسے ڈکھیاں کوُں
کندھ بݨ کے جگ کھڑیا ٹوبھے سُک گیۓ ہن

ڈیہنہ سارڑے تے دوزخ بݨ کے رات آوے
ڈکھ سوچاں وچ وڑیا ٹوبھے سُک گیۓ ہن

ٹیک میڈی، توں دل کملے دا محرم ہیں
خیر ہووی او گھڑیا ٹوبھے سُک گیۓ ہن

ہݨ تاں یار دا مِلݨا اوکھا لگدا ہے
تن من میݙا سڑیا ٹوبھے سُک گئے ہِن

کیڑھا وس ہے میݙا مہݨیہ تے بدلاں تے
نال میݙے اولڑیا ٹوبھے سُک گئے ہِن

گلیاں گلیاں ݙیکھاں یار سانولڑے کوں
جیڑا سُولی چڑھیا ٹوبھے سُک گئے ہِن

یاداں خواب تے لارے ونڈے
کُوڑے، یار سہارے ونڈے

کیڑھی راہ کنڈیاں توں خالی
رُت وینـدی ڈُکھ سارے ونڈے

جھکھڑاں دی مُنہ زوری کیتے
مہنیہ دھرتی تے گارے ونڈے

کالی رات وچھوڑاں آلی
نت پپلی تے تارے ونڈے

آپناں اگوں پھول کے ڈُکھڑے
بھار عُمر دے بھارے ونڈے

کندھی دا تن لیراں لیراں
چڑھدا دریا دھارے ونڈے

جوبن دی جاگیر حیاتی
او جیونڑ دے وارے ونڈے

پیتر دا ہتھ کھلا کھلا
ناز سجنڑ دے سارے ونڈے

احسن خوب شکاری ڈِٹھا
جیڑھا پکھی مارے ونڈے

ڄ ڈیہنہ بھاوے تے نا ہے رات بھاوے
تیڈے چیتے، تیڈی گل بات بھاوے

اونویں تاں چھاں تے وی دل سَوڑا پووے
تیڈے کجلے دی کالی رات بھاوے

اُجاڑے باغ بھاویں ڈھاوے کندھاں
جو توں ہوویں تاں ہیہنہ برسات بھاوے

او اکھ چھنگی جیڑھی مکھڑے توں واری
جو ناں چاوے تیڈا، او وات بھاوے

سونھپ ہے منظراں دا چن دا چانݨ
زمیں کوں آسماں دی ڈات بھاوے

اُڈاوے دُور تئیں جو نال آپݨے
ہوا دی پکھیاں کوں ذات بھاوے

لنگھیس کولوں جو توں، ہس کھل کے احسن
کرم تیڈے دی ڄ سوغات بھاوے

بدّل آئے کالے چِٹّے
کنبدے رہن کٹنکاں ݙے سِٹّے

ݙیکھ ہَوا دیاں بے وسیاں کُوں
پَتر پَتر سینہ پِٹّے

کیوں تیݙی آواز کُوں لوہندا
گھر جو ہوندے ساڑے پِٹّے

جکھڑاں تھل وچ زور ونجایا
سسّی دا ہِک نقش نہ مِٹّے

ڈھوک پُنل دے پَینڈے کرساں
بھاویں ساہ وچ سینے پِھٹّے

پھُلاں دا رنگ نکھر انکھرا
سُورج مارے دُھپ دے چھِٹّے

تیں توُں سوہنڑا کونڑ ہیا ہے
لوک ہیں سارے جگ دے ڈِھٹّے

ڈُو جھاں دے مونڈھاں تے اَحَسن
اُچے تھئے رَہن کتنے گِھٹّے

O

دِل دا زور ڈِکھاوݨ کیتے دریا رستہ بدلے
وستی شہر مٹاوݨ کیتے دریا رستہ بدلے

پنڈ چا کے موجاں دی سِر تے مار کے پینڈے آیا
منزل دی راہ پاوݨ کیتے دریا رستہ بدلے

لبھداں لبھداں روہ جنگل توں وِچ وستی دے آیا
جیویں یار مناوݨ کیتے دریا رستہ بدلے

دھرتی دے سینے تے بارش زخماں دی کر ڈیوے
ظلم دا زور ڈساوݨ کیتے دریا رستہ بدلے

سِر مریندا، جھگ اُڈیندا کملاں وانگوں بھجّے
دِل دا بھار لہاوݨ کیتے دریا رستہ بدلے

شوق سفر دا جِنداں لائی دا وِچ ساہواں دے پلیا
پینڈے ہور ودھاوݨ کیتے دریا رستہ بدلے

وِچ سمندر رَل مِل احسنؔ تِل نہ راہوے اصلوں
ویلا وقت لنگھاوݨ کیتے دریا رستہ بدلے

ڈیرہ یار دا ڈِسّے پارُوں
کیویں راہواں جھٹ اُڈّ واروں

سنگی ساتھی چھوڑ گئے ہِن
واندے تھِیّاں باغ بہاروں

اکھیاں دے ہِک رنگلے منظر
اٹّ سُوا کیتا گھر بارُوں

درد جو ملیا سب کجھ رُلیا
گئے کچلوں تے ہار سنگھاروں

جو جھٹ لنگھیا نال سجنڑ دے
اوُں تے جندڑی دم دم واروں

کُرلاوے دل درداں مارا
کُونج نہ تھالا نکھڑے ڈاروں

عُمر لنگھیسُوں احسن کیویں
جھٹ نہ سانول باجھ گُزاروں

اکھ دا اشارا تھیوے
دل بے مہارا تھیوے

ویڑھا ہے رات کالی
ہنج ہنج تارا تھیوے

توں سامنے جو ہوویں
دریا کنارا تھیوے

پت جھڑ داویندا موسم
دم دا سہارا تھیوے

فرقت دا روگ بھیڑا
کوئی نہ چارا تھیوے

ہک جھٹ وی بابھ تیڈے
اوکھا گزارا تھیوے

ہر بول ــــ بول مٹھڑا
احسن کوں پیارا تھیوے

○

ڈُھپ تے لُو دا قافلہ ہے سنگتیو
تھل دا ان ٹُک سلسلہ ہے سنگتیو

پلِ پلیسی کے تسئیں وِیہلی ہوا
عِ حیاتی بُلبلہ ہے سنگتیو

ہے طلب سچی ، زمیں، اَسمان دا
ڈُوں بلانگاں فاصلہ ہے سنگتیو

خواہشاں، منزل طلب ، چُھڑ واگیاں
ساہ دا مُکواں سلسلہ ہے سنگتیو

سختیاں رُتاں دیاں جی جان تے
رِعِ زمیں دا حوصلہ ہے سنگتیو

جیہڑا آیا راہبراں دی ویڑھ وچ
لُٹ گیا او قافلہ ہے سنگتیو

لکھ ولا کے، منزلاں دی راہ دے
شوق دا بھول حوصلہ ہے سنگتیو

سِر تے پگ ہے جھگڑاں دا زور ہے
ڈھیر اوکھا مرحلہ ہے سنگتیو،

○

پل ہے یا ڈوں پل جیاتی
ساہواں دی ہک چھل جیاتی

ورہیاں دا اسباب ہے چوکھا
اج ہے یا ہے کل جیاتی

دُھپ تَس نالے جھکھڑ جھولے
باجھ سجنڑ دے ہفل جیاتی

جیڑھے پاسے اوڑُھ پووے
اُوں راہ تے پئی چل جیاتی

ساہواں دے وس چھوڑ گیا ہے
موت دا ہُوہا مَل جیاتی

کل دی تانگ ہے کُوڑ ہتوڑی
رات رات دی گل حیاتی

دُنیا اوڑک جھوک فنا ہے
نال سجّنڑ دے رل حیاتی

باہجوں دلبر خوشیاں مُکیاں
بنڑیا کُوڑا پھل حیاتی

آیا میڈے یُوہے احسن
موڑ مہاراں ول حیاتی

○

خواب ہن مٹھڑیاں رتاں آلے
کر گیئے دل دا مندڑا حالے

کیویں یار نکھڑدا ڈیکھاں
کندھ ہنجواں دی کھلی وچالے

پھل پیلے سرہوں دے کھلرے
کیں چا دھپ وچ ڈیوے بالے

ہک جھٹ وی کلہڑا نہ چھوڑن
آسے پاسے ڈکھ سبھالے

کجھ ہن اکھیاں انھیاں انھیاں
کجھ آئینے کالے کالے

گھر دیاں کندھاں کھاون آحسن
لوکاں سارے خواب اُدھالے

○

جھٹ کنڑ یار پیارا ڈسے
اُوندے بعد اندھارا ڈسے

نظراں پار ہتھیاں اُسمانوں
دُوروں عشق خسارا ڈسے

آوے گِھن کے چانڑ دل دا
جو پِپلی تے تارا ڈسے

پرواناں دا نُور نچوڑے
تاں ڈیوا چن تارا ڈسے

پُوہے اُوندے مُکھ مُکھ ہا ہون
کیڑھا بازی ہارا ڈسے

پت جھڑ دی سُلطانی اندر
چیتر دل کوں لارا ڈسے

اکھیاں دے اسماناں اُتے
چن ہجراں دا بھارا ڈسے

ٹُرداں ٹُرداں لوکو ساہواں مُکیاں ہِن
شوق دیاں عِکڈاں راہواں مُکیاں ہِن

رکھ وی دُھپ وِچ بھانبڑ بَݨ کے بلدے ہِن
نکھڑے یار تاں ٹھڈیاں چھاواں مُکیاں ہِن

ہرݨ چنڈورہے سڈاں ہتھ نہ آندا ہے
کر کر لمبیاں تھک باہنواں مُکیاں ہِن

اُڈ و نج، بول ناں، کیوں دِلڑی ترساندا ہیں
تانگاں یار ملݨ دیاں کانواں مُکیاں ہِن

کیڑھی منزل غم دے قہر دی آئی ہے
اکھ چوں ہنجواں لب تے ہاواں مُکیاں ہِن

تھئے پردیسی جیندے ٹوٹے دل والے
رو رو او پتناں تے ماواں مُکیاں ہِن

جیوݨ تے جندڑی توں لوکو کیا گھنساں
باجھوں یار دے احسن چاہواں مُکیاں ہِن

○

جیوݨ باجھوں سجݨاں اوکھا
رُکگے ڈھول دا وجݨاں اوکھا

ساوݨ بدھروں کنگلے کنگلے
تن دھرتی دا کجݨاں اوکھا

پُوٹے پٹّن، باغ اُجاڑن
تھل جکھڑاں دا رجݨاں اوکھا

سنگھسی نال حیاتی تیڈے
روہ ہاں، ہجا توں بھجݨاں اوکھا

لاء ڈے کے پیاں دُھپاں آون
رُکھ ہاں پِڑ توں بھجݨاں اوکھا

ٹولے ٹولے کھنڈڑے بٹولے
جھڑ بدلاں دا گجݨاں اوکھا

مجبوری دے پنجرے اندر
قیدی جِبھ دا گجݨاں اوکھا

○

ڈیہنہ تھیوے بھاویں رات ہووے
پس سجناں دی گل بات ہووے

مکھ تیڈا ہووے، اکھ میڈی
گل ساڈی غیر دا وات ہووے

کجھ ہووے، ہووے نہ ہووے
ہک تیڈی میڈی ذات ہووے

ہنج ڈھاوے، ڈھاوے نہ ڈھاوے
ء جذباں دی اوقات ہووے

کجھ رات دا منظر ترڑ ونجے
دھرتی تے چن دی ڈات ہووے

مٹھ مٹی تے ہک سکا پھل
ظالم دے نال سوغات ہووے

کندھ ترڑ کے، ہجر وچھوڑاں دی
ڈکھ احسن جھگڑاں دات ہووے

○

کر کدھئیں نہ بُھل کے وی آسرا درختاں دا
پھیر واں پچھاواں ہے بے وفا درختاں دا

نال نال یاری دے دُشمنی وی چوکھی ہے
جھدا لاء دا سانگا ہے دُھپ ہوا درختاں دا

پتراں دا دیرہ ہے جھٹ دا بھاویں ڈُوں جھٹ دا
حال بِھیندا ویندا ہے اُوپرا درختاں دا

کِر دے، سُرڑدے پتراں دا ڈیکھدے تماشہ ہِن
وانگ ہے سمندراں دے حوصلہ درختاں دا

ہاڑ ہاڑ دُھپاں دا تن تے ظُلم ساہندے ہِن
کجُھ تاں وانگ پکھیاں دے ڈکھ ونڈا درختاں دا

○

کونج نمانڑی دلڑی وانگے
لیکھاں وچ عمراں دی تانگے

چھاں وی ہیٹھ درختاں چھپ گئی
سورج دے ہتھ دھپ دی ڈانگے

جگر اتے ٹلھ اکھیاں پیٹھے
خواباں نال ہیں جوڑے سانگے

گھل گھل کے چن لاشہ بنیا
تانگاں دا زہریلا نانگے

صبح سحور دی روندااں ٹر گئی
پھل پھل کوں ڈے، غم دے دانگے

پیار نہ ہیڑھے دل وچ احسن
اوبھا تے اصلوں پھانگے

○

ہر کہیں اَگے عیب تمامی بھول گیا ہے
یار ہے میڈا پاہ کے میڈے کول گیا ہے

سوّی کھادے بُوہے سارے ڈھاندے راہسن
نہ نگ دے مارے جندرے کیڑھا کھول گیا ہے

ہن آیا تاں ولنا اُوں کن او کھا ہوسی
اکھیاں دے وچ پیار میڈے کُوں تول گیا ہے

کون ہا ساری رات خدا دی ٹک ٹک رُنّا
پتراں اُتے موتی کیڑھا رول گیا ہے

پینگھاں چڑھیاں اسماناں تے چارے پاسے
مِٹھڑے مِٹھڑے بول پُنلڑا بول گیا ہے

ایں توں ودھ کے احسن ظُلم نہ ہوسی کوئی
روندا چھوڑ کے دیس پرائے ڈھول گیا ہے

وعداں والیاں لنگھیاں شاماں
وَت وی ڈِیوے بال کے باہواں

دل نرمایا سانول سوہنے !
نکی جیئی ہک گل نہ سہُواں !

شام تھئی دل سَوڑا پووے
کیویں ساری رات لنگھانْواں

آپو آپ دھڑا پی اِتھے
کیوں نہ آپنا بھار ئیں چاواں

تانگاں دا غم ڈِیون آیا
چھوڑ بنھیرا، اُڈ ونج کانْواں

بدلاں تے الزام نہ آوے
آپ ئیں کچے کوٹھے ڈھانْواں

آ دیر ڈھا پت جھڑ دے چنتاں
وَت وی اَحسن بوٹے لاواں

○

ڈِنگ پڑنگے رستے پُٹھیاں راہواں ہِن
مَنزِل اَو کھی جھَٹ ڈِوں جھَٹ ڈِیاں ساہواں ہِن

اَکھ بھر ڈیکھاں ہَنگھر ہَنگھر تھی وَنجے
ہِجیویں کُوڑے تن تے بھار نگاہواں ہِن

کیڑھے موسم پاندھی تے بھارے تھی پئے
کیویں دُھوڑِ دُھوڑ تھیاں کل راہواں ہِن

کیڑھی مجبُوری دا ظُلم سَہندے پئے ہِن
کیوں لوکاں دے ہونٹھاں اُتے ہاواں ہِن

چار چدھاروں تتیاں رُتاں آ ویڑھا ہے
آپِلی دیاں اتھن سکدیاں چھاواں ہِن

○

اُبھّے ملّے چڑھیاں ہاٹاں
دِل دا دریا مارے ٹھاٹھاں

زُلفاں چوُں پیا مکھڑا چمکے
بدل آون مار کھماٹاں

یاد آوین تاں، اکھیاں اندر
ست سمندر مارن ٹھاٹھاں

رُوپ کوں ہور ودھاون پیاں
چولے تے ست رنگیاں پھاٹاں

پلکاں کوں وَل وَل جھپکاوے
شِکرا جیویں مارے جھاٹاں

پھُلاں دی تقصیر نہ کوئی
جکھڑ وَل وَل مارن چاٹاں

یاد آوے احسن دیوانہ
کُونج دیاں سُن سُن کُرلاٹاں

○

ٻسھے موسم سفر وچ نال میݙے
ݙسن منظر وٹا کے حال میݙے

سفر منزل دا، جیوݨ دا بہانہ
ؔعلا ہمبے راستے ٻچپال میݙے

تیں چانݨ کر گھدا، تارے جگا کے
نِی کالی رات ݙِیوے ٻال میݙے

ݙیواون یاد سجݨاں دے کرم دی
ؔعِ سارے زخم ہِن ٻچپال میݙے

مقدّر بݨ گئے اکھیاں دے ساوݨ
ہوا بݨ کے ؔعِ بدل ٹال میݙے

سفر دُھپاں دا ہووے بھانویں احؔسن
نہ چھاں دی لوڑ ہے تُوں نال میݙے

○

ہنج ہنج دا ہم ہار پرویا
دلبر کوں رنج بھیجاں ڈھویا

اج ول تیڈی یاد آئی ہے
اج وی ہاں میں بک بک رویا

تیغ ادا دی کُجھ نہ ڈیکھے
کون پھٹوڑا کیڑھا مویا

کنڑیاں تاں ہن کھیڈݨ آئیاں
ساری رات ہے کوٹھا چویا

آپݨاں دے ہتھ ڈیکھ کے وُٹے
موم جیہا دل بݨیا لویا

اوکھاں نال ملاپ ڈیسیندا
بھاتے ڈُدھ بݨ دا ہے کھویا

بے وس ڈھول وِسا کے میکوں
ظُلماں نال ہے احسن کوہیا

○

پاݨی پاݨی اکھیاں نالے جھولی پاݨی پاݨی
درداں، ہاہواں، ہنجوآں دی ہے بولی پاݨی پاݨی

ساوݨ مانہہ دے موسم وانگوں جل تھل منظر منظر
نکھڑݨ ویلے اکھ دی تا کی کھولی، پاݨی پاݨی

پیراں توں ہک بھویا رت دا منتاں نال نہ ملیا
کنڈڑا اکنڈڑا پاݨی پاݨی پو ہلی پاݨی پاݨی

لفظاں دی اصلیّت آلی رہ گئی جھولی خالی
اکھیاں چاں چاں دل دی حالت بھولی پاݨی پاݨی

تارے جیویں راتاں اندر ٹم ٹم ٹم ٹم چمکن
وسدے مینہ وچ زلف جو دلبر کھولی پاݨی پاݨی

ڈول ڈلیوے اکھ دریا اندر رات ڈینہاں ہن بلدے
ساڑ عشق دے آپݨی منزل گولی پاݨی پاݨی

حسن عاشق آپݨے آپ توں بے چیتے تھی ویندے
کڈاں ہا کر بل والاں دی بولی، پاݨی پاݨی

○

ہتھ نماشاں چن دا پیالا
ویلا ہے رل بہ ہون آلا

او کھاں نال بہاراں آئیاں
آون آلے وت چاٹالا

سوہنی دا تل مانڑ نہ رکھیا
واہندا دریا بھیا اُباہلا

دل دا بوہا سب تُوں وکھرا
نہ کُنڈی ، نہ ہُڑ کا تالا

تاراں لیر کیتراں کیتا
رات دا باناکالا کالا

جکھڑ جھولے بنے پتنگے
چاں جذباں دا ڈیوا بالا

اُجڑے باغ دِلاں دے اَحسن
چیتر بن کے آویں شالا

—

منتاں، ترلے مُول نہ منّے
آساں دے لُڑھ گئے ہن بنّے

ہنڑ وی پیار دی خوشبو گھلے
دریا دریا دسّنے دسّنے

وستی شہر نہ جنگل ڈِسن
عشق دے مارے انھّے انھّے

رات، ہجر دی بھانبڑ بھابنڑ
سیکے ساڑے پلے بھنّے

دل آلاں کو رُتاں مارن
پا کے چولے ون پوُنّے

ست سمندر ہِٹھل بھِٹھل ملساں
دُنیا بیٹھی متھہ بھنّے

احسن دُنیا سچ پئی آکھے
ہن ڈاڈھاں دے ڈنگے بنّے

○

بہوں نین سجݨ دے تِکھے
دل ݙیکھݨ باجھ نہ ٹِکے

وِچ شہراں دے ہڑ آیا
بھل گھُٹ پاݨی کوں سِکے

تھئے شہر دے لوکاں وانگوں
کُل رنگ پھُلاں دے پِھکے

کیخ ماݨ کرے یوسف وی
بن مُل بزاراں وِکے

ہے عشق کمایا عُمراں
ہک الف نہ مُولوں سِکھے

بہوں اُچے لوک ݙٖھٹو سے
پر اسماناں توں جِھکے

احسن دا شوق وی ݙیکھو
ہک ناں پاݨی تے لِکھے

O

میڈا پاڑا مُول نہ گجے
خوشبو نال ہَوا دے بھجے

مِٹی نال میں کھیڈݨ آلا
چن تاراں دے نال اوبھجے

اُوبھیوں ہڑ نِہاموں آیا
لمیوں کالی بدلی گجے !

شرناٹا پار پئی کُرلاوے
دَھپ دَھپ اِتھے ڈھولک وجے

کھا گئی کچے گھر دیاں چھتاں
سِوّی کِتھے رہیاں رجے

جھَڑ کوں جکھڑ نال بھرا ون
اَسماناں کوں کیر ڈھا گجے

بھتیاں نِماشاں بل پئے ڈیوے
احسن کیوں نئیں آیا اَجے

○

پیار دے سوہݨے رنگ وِچ رنگی بیٹھی آں!
لکھ وی کملی آکھو چنگی بیٹھی آں!

مہݨے، پِچھتے، چیتے ݙکھ فراقاں دے
چھوڑ کے سارے ساتھی سنگی بیٹھی آں!

آوے یا نہ آوے اوندی مرضی ہے
کرکے ہار سنگھار تے کنگھی بیٹھی آں!

ہݨ وی اوندی صورت من وِچ وسدی ہے
ہُݨ وی پیار دی لوکو ݙنگی بیٹھی آں!

ہور ݙسو ݙکھ کیڑھا میکوں ملݨا ہے
ہجر دیاں راہواں توں لنگھی بیٹھی آں!

ٹرن دا ویلا آیا شالا بھُل آوے
موت کو لُوں بُجھ ساہواں منگی بیٹھی آں!

مَتاں جاگن موسم ڈھول دے آوݨ دے
آس دیاں راہواں تے چنگی بیٹھی آں!

آ احسن دے سُترے لیکھ جگاوݨ آ
نال حیاتی تیڈے ونگی بیٹھی آں!

○

جینداں جی کُل بھا نہ پووِن
ڈُکھیاں دے سُکھ راہ نہ پووِن

چن مکھڑے کو ڈیکھ کے تارے
اسماناں توُں لاہ نہ پووِن

سوچ سمجھ کے چھاں تے باہویں
کھادیاں کندھاں ڈھا نہ پووِن

ڈِک ہنجواں کوُں بلبل کملی
سُکے پھل وچ ساہ نہ پووِن

ڈیکھ کے جھا گھر بار بناویں
سُکے دریا واہ نہ پووِن

باجھ اتیڈے ڈکھ پئیتے کھاون
نال میڈے ٹِک رہ نہ پووِن

ڈیوا احسن سانبھ کے بالیں
جھکڑ جھولے آ نہ پووِن

ڈیکھ کے کملاں دے گھر دانے
بجھے مر گئے لوک سیانے

میکوں مار مکاون آلا !
نال خوشی دے عمراں مانے

پا کے بیس پوڈے کوں ہیڑی
تر گئے سارے پار مہانے

کھنڈ گئے وسّے بدلاں وانگوں
سنگتی ساتھی یار پرانے

منزل تیئں نہ اپڑا کوئی
جھک اچ راہ دا کیڑھا جانے

کنڈڑاں دی لیپالی کیتے
در تے آئے بیروں وانے

دل دی میل دا کجھ نہ کوئی
نت نت احسن بدلے بانے

جیونڑ توں بہوں اکیا لوکو
بُھنگداں بُھنگداں تھکیا لوکو

بدلاں ہور قیامت ڈھائی
ہنجواں کوں بہوں ڈکیا لوکو

آونڑ آلا مول نہ آیا
کندھاں چڑھ چڑھ تکیا لوکو

فصلاں بھار امانت سانبھا
دانہ دانہ پکیا لوکو

دید نہ کیتی سجناں، وت وی
زہر وفا دا چکھیا لوکو

تانگاں دے بو چھنڑ تے احسن
ہے اکھیاں کوں ٹکیا لوکو

○

رانجھا تے مہینوال فسانہ ، سوہنی ہیر خیالی ہے
دریاواں دے پانی اُتے ہر تصویر خیالی ہے

ہجرت دا غم روزِ ازل توں ساہواں دے وِچ پلیا ہے
دلبر دی فُرقت وِچ کھادا ہر ہک تیر خیالی ہے

ہک جیئے لوک تے ہک جیئے مکھڑے، ہکو جیئے پچھانویں ہن
خوشیاں ہن کوہ قاف دیاں پریاں، ہر دلگیر خیالی ہے

مِٹی دے کلبوت ءِ چ سارا زور ہے منگیاں ساہواں دا
نِکا وڈا ، شاہ منگتا تے چور وزیر خیالی ہے

رُوپ دی جِھک و دھاوݨ کیتے قُدرت واہ کم کیتا ہے
پھُل جُڑیاں پتیاں داناں ہے پھَٹ تے چیر خیالی ہے

چَن مکھڑا تے تارا اکھیاں پینگھ بدن ہے رنگاں دی
جیں دے نال دا ہور نہ کوئی او تصویر خیالی ہے

رو رو حال سُناوݨ آئے
موسم دَرد جگاوݨ آئے

ڈیکھ کے میڈے کوٹھے ڈھاندے
بدلّ زور ڈِکھاوݨ آئے

پپلی تے ہنجوآں دے ٹوٹے
بھار غماں دا لاہوݨ آئے

جھکھڑاں دی مُنہ زوری چوکھی
مٹی سِر وِچ پاوݨ آئے

کالے ہتھ ساوݨ دے سوہݨے
بُوٹے جھا جھا لاوݨ آئے

تاراں توں دِل صدقے تھیوے
سارے درد ونڈاوݨ آئے

اکھیاں دے وت موسم بدلے
او نہ آیا ساوݨ آئے

○

ہر دلڑی دی تقدیر ڈِسے
وَت عشق ہر اک دا پیر ڈِسے

وَت پیڑاں تن کو آ ویڑھن
وَت اکھ دا چلدا تیر ڈِسے

وَت چیتر وحشت گھن آوے
وَت جھولی لیراں لیر ڈِسے

وَت رات ہے ویہلی ڈِکھاں توں
ہر تارا پھٹ تے چیر ڈِسے

میں چھاں ہاں کھادیاں کندھاں دی
وَت دُھپ دا ظالم تیر ڈِسے

وَت پینگھ چڑھی اسماناں تے
ہتھ بے وس دے شمشیر ڈِسے

وَت جیوݨ مرݨ وپار تھیا
وَت کھیڑیاں دے گھر ہیر ڈِسے

وَت سُجھدا سُنجھا ساوݨ ہے
وَت اکھ ہئی نیر و نیر ڈِسے

گھُنڈ کھولے ویلا یاداں دا
وَت احسن ؔبھوں دلگیر ڈِسے

گاوَٹ

روندیاں اکھیاں کوں ءِ گل سمجھا چھوڑو　　سجناں نئیں آونا تُساں ہُوہے وَلا چھوڑو

راہ تنپ کے ڈیہنہ رات لنگھاواں
ہُوہے مُکھ مُکھ تھک تھک پاہواں
حال ونجاواں
ڈکھڑو ! تانگاں دے میکوں مار مُکا چھوڑو

وَل چا یاداں جھاتی پائی
ہنجو آں ہاواں دی رُت آئی
جند کُرلائی
سینگھیو ! سجناں کوں میڈا حال ڈسا چھوڑو

آئے دل کوں او کھے گھیڑے
رات اَنھارا جُرڑ جُرڑ ویڑھے
یار پریڑے
تارو ! ڈکھیاں دا کجھ درد ونڈا چھوڑو

سوچاں دا ہیں ہار پرو واں
سجݨاں دے مکھڑے کوں لو ہواں!
ٹک ٹک لو واں
خوابو! ڈھولݨ دی تصویر ڈِکھا چھوڑو

ویلے آئے درد ملݨ دے
کیڑھا جیوے باجھ سجݨ دے
پیار کرݨ دے
لوکو! جندڑی دا تُساں کفن بݨا چھوڑو

○

جکھڑ جھولاں ہیر کرِائے
سیحناں کنڑ میں جھولی پائے

رتڑے رتڑے پیلے پیلے
مٹھڑے مٹھڑے رَس رسیلے
پلکاں نال میں چُنڑ چُنڑ چائے
جکھڑ جھولاں ہیر کرِائے

ہتھاں پیراں کنڈے پُڑ گئے
نیر نیناں چوں ہسداں لُڑھ گئے
شوقاں سارے درد مُکائے
جکھڑ جھولاں ہیر کرِائے

سینگھیاں سکھیاں وَل وَل آون
مہنڑے ڈیون تے سمجھاون
کیں نہ میڈے درد ونڈائے
جکھڑ جھولاں ہیر کرِائے

ہیریں سانوں روز جھڑانواں
چُنڑ چُنڑ ہیر یں ہِکل پا واں
مِلنڑ دے سوہنڑے ویلے آئے
جکھسڑ جھولاں ہیر کرائے

روندں روندں شام تھئی ءِ
کملی جند بدنام تھئی ءِ
آپناں غیراں نین وٹائے
جکھسڑ جھولاں ہیر کرائے

ہیر ءِ سارے ٹک ٹک ویسن
لغراں پتر سُک سُک ویسن
ہِڈاں بہاراں پیتے چائے

جکھسڑ جھولاں ہیر کرائے
سجنڑاں کنڑ ہیں جھولی پائے

○

آ سانولا کیوں دُور ہیں   کیڑھی گلوں مجبُور ہیں

شرما گیئں ، گھبرا گیئں

توں خوف کیڑھا کھا گیئں

ہتھ رکھ کے دل تے باہ گیئں

زخماں توں بھاویں چوُر ہیں

جلوہ ڈِکھا دلدار ڈِے

مُکھڑے داتوں دیدار ڈِے

ںکھ واریا ہِک وار ڈِے

لگدا ہیں بِہوں مغرُور ہیں

ہِک جان ہے ہِک آرزُو

ہیں سامنڑے توُ رو برُو

وکھرا نہ ہیں وکھرا نہ توُ

ہیں نوُر ، توُ پرُنوُر ہیں

ساونڑ توُ ، وسدی پھور ہیں

جنگل توُ ہیں ، ہاں مور ہیں

ناں ہور توُ ناں ہور ہیں

بوُٹا ہاں ہیں ، توُ بوُر ہیں

میں پھُل ہاں توں گلزار ہیں
دَر ہیں ہاں توں دربار ہیں
دلڑی ہیں ، توں دلدار ہیں
جنّت ہاں ہیں تو حوُر ہیں
جند جان دی جاگیر ہیں
خواباں دی توں تعبیر ہیں
توں حُسن دی تصویر ہیں
ہر حال وِچ منظور ہیں
وِچ دل دے تیڈا پیار ہے
عمُراں دا ہیلی یار ہے
میڈے گلے دا ہار ہے
آساں دا بلدا طوُر ہیں
وِچ دُھپ دے گھاٹا بوڑھ ہیں
توں پاندھیاں دی لوڑ ہیں
خس لوڑ دی نہ تھوڑ ہیں !
سخیا وڈا مشہوُر ہیں
آ ڈھول سوہنا رل بوواں
دکھڑا نہ رہ ، تھی ہک ونجاں
دل نال چا دل کوں رلاں
پرداں دے وِچ مستوُر ہیں

○

کالیا بدلا وے کیڑھی کِنڑ مِنڑ لائی ہے
وِسرے ڈھولنڑ دی تیں یاد جگائی ہے

نہ وس بدلا وے پرنالے واہ پورِسن
پیار دے موئیاں کوں کڈاں سکھ دے ساہ پورِسن

بس کر بدلا وے گھر ویہڑے بھر گئے ہِن
کفن پوا چھوڑیں، اج کملے مر گئے ہِن

کِھنڈ وینج بدلا وے کیڑھی چھاں تیں کیتی ہے
موسم ہجراں دے رت جگر دی پیتی ہے

گھاٹیا بدلا وے راہ ڈِک نہ چانڑ دا
درد جگا چھوڑئی بے قدرے ڈھولنڑ دا

راہ ڈِے بدلا وے ڈھگ تھیا انھارا ہے
قسم چوّا بھاویں ہیکوں دلبر پیارا ہے

ٹُر دیا بدلا وے کیڑھے پاسوں آیا ہیں
ڈھول کوں آکھیں کیوں تھیا غیر پرایا ہیں

کالیا بدلا وے نہ مار توں چمکارے
دلبر سوہنڑے تے پیا حسن جند وارے

مہینہ کیتے ڈُوبھے تار آول وطناں نوں
آہیں کملی دیا یار آول وطناں نوں
گھڑا چاواں رورو باہواں
ڈُوبھے دے پھیرے پاواں
ہک جھٹ نہ لنگھے دلدار آول وطناں نوں
میکوں درد جُدائی کھاوے
دل چین نہ جھٹ دا پاوے
بھیّاں جیونڑ توں لاچار آول وطناں نوں
خوشیاں دے آئے ویلے
کریاں تے پک گئے ڈیلے
ہر پاسے ڈیکھ بہار آول وطناں نوں
گھر بار میں چھوڑ وسارا
جگ بُھلیا سار پسارا
اکھ روو ے زار و زار آول وطناں نوں

ہتھاں مہندی بِنت بِنت لاواں
اکھیاں وِچ کجلا پاواں
کراں سوہنا ہار سنگھار آؤل وطناں نوں

درگا ہواں تے ڈِیوے بالے
رب دَرد اندھارے ٹالے
آئی اوکھاں نال بہار آؤل وطناں نوں

○

نال ہیراں دے ہیر یاں لَدیاں ڈھول آونڑ دِیاں آساں وَڈیاں

ویلے دے ہُنڑ رنگ بِھرے ہن
رَتے، پیلے ہیر کِرے ہن
ہیر چُرٹاں کٹ، سینگھیاں سَڈیاں
ڈھول آونڑ دِیاں آساں وَڈیاں

پَردیساں توں گھر آونڑ دا
وَیلا آیا مِل باہونڑ دا!
رب اَگے میں جھولیاں اَڈیاں
ڈھول آونڑ دیاں آساں وَڈیاں

پلکاں نال بُہاری ڈیساں
کنڈڑے، پَتر چُنڑ چُنڑ چیساں
کرساں ڈھولا چھاواں ٹھڈیاں
ڈھول آونڑ دیاں آساں وَڈیاں

چڑھ چڑھ ہیر تے کنڈے پُڑ گیٔے
ہنجواں دے ہِن دریا رُڑھ گیٔے
تپیا پِنڈا، ڈُکھن ہڈیاں
ڈھول آونڑ دیاں آساں وَڈیاں

اُڈ اُڈ چِڑیاں شور مچایا
رو رو دِلڑی حال ونجایا
آویں تاں ءِ مُکن تنڈیاں!
ڈھول آونڑ دیاں آساں وَڈیاں

یاد ہِم او میکوں سارے یاد ہِن
نال تیڈے ڈیہنہ گزارے یاد ہِن

ٹھینڑ تے پکھیاں دا اُڈ اُڈ بولنڑا
موتیئے دا سانولا گھنڈ کھولنڑا
وَن پوَنے کُل نظارے یاد ہِن

رات ڈیہنہ رستاں کوں مُلھ مُلھ باھونڑا
چھاتیاں کندھاں توں چڑھ چڑھ پاونڑا
تیڈے وعدے تیڈے لارے یاد ہِن

نال رَل مِل کھیڈنڑا تے گاونڑا
بیر چُنڑ چُنڑ بیریاں دے کھاونڑا
جو زمانے تیں وسارے یاد ہِن

آس دی راہ تے اندھاری گھُل گئی
تیڈے پچھے ءِ حیاتی رُل گئی
کیا تیکوں درداں دے مارے یادِ ہن ؟

یاد ہِم او میکوں سارے یاد ہِن
نال تیڈے ڈیہنہ گزُارے یاد ہِن

مٹھڑی مٹھڑی وسّے پھور   دل ملنڑ کوں لاوے زور
اَنگ اَنگ چوں پیّاں خوشیاں وسن
اکھیاں ڈسن ہاسے ڈسن
کونڑ چھپاوے دل دا چور   دل ملنڑ کوں لاوے زور
ہسداں ہسداں نظر ہو پاوے
وار نہ اوں دا کوئی سا ہووے
ٹکے جند دا سارا زور   دل ملنڑ کوں لاوے زور
سوچاں تے خواباں وچ آوے
ہر دم میڈے کولوں ہا ہووے
باجھ نہ اوندے بھاوے ہور   دل ملنڑ کوں لاوے زور
او آوے تاں چانڑ تھیوے
خوشبواں دا آونڑ تھیوے
چار چدھاروں نچن مور   دل ملنڑ کوں لاوے زور

وسدی رُت پئی کِھڑ کِھڑ ہسّے
یاد سجنڑ دی نیندر کھسّے
آس دے پکھیاں پایا شور   دل ملنڑ کوں لاوے زور

سوہنڑے دی ہر گل نرالی
وار نہ اصلوں ونجے خالی
نِت ترڑپاوے سوہنڑی ٹور   دل ملنڑ کوں لاوے زور

من گِھن منتاں آوے سانول
ہک جھٹ چِر نہ لاوے سانول
توں ڈاڈھا تے ہیں کمزور   دل ملنڑ کوں لاوے زور

یں ہجر و چھوڑے کُھٹّی وے   ماہی گِھن آ لمبَی چھُٹّی وے

تیڈڑی صُورت کوُں جند لوُہندی ہے

اُکھ رو رو کے رَت چوہندی ہے

میڈڑی سنگھی درداں گھُٹّی وے   ماہی گِھن آ لمبَی چھُٹّی وے

آون دے لارے لائے ہِن

غیراں تے پھیرے پائے ہِن

نہ بولاں یں ہاں رُٹھّی وے   ماہی گِھن آ لمبَی چھُٹّی وے

گنداں دا ساگ پکایا ءِ

تے گھیو دا تڑکا لایا ءِ

نالے چوُری پیار دی کُٹّی وے   ماہی گِھن آ لمبی چھُٹّی وے

اکھیاں دا پانڑیں سُکیا ءِ

دل کملا رو رو مکیا ءِ

میڈڑی قسمت بھیڑی پھُٹّی وے   ماہی گِھن آ لمبَی چھُٹّی وے

دلڑی دا چین قرار دی ہیں
عُمراں دا ہار سنگھار دی ہیں
ہیں باجھ تیڈڑے ہاں بُٹی وے   ماہی گھن آ لمبی چھُٹی وے

بہُوں خوش خوش ہیں وچ پردیساں
آیا نہ توُں ہیں مر ویساں!
میڈڑی آس بے وسیا ترُٹی وے   ماہی گھن آ لمبی چھُٹی وے

تیں نپیاں بے پروائیاں ہن
نیں ساریاں گلاں ساہئیاں ہن
آ ڈِے ونج سُکھ دی جُٹی وے   ماہی گھن آ لمبی چھُٹی وے

○

پھیرے پئی مریندی آں گھڑا پئی بھریندی آں
کھوہ میڈے ڈھول دا جوگ پئی ڈیندی آں
گھڑا عیسے خیل دا
پاواں چولا ویل دا
شوق آوے سیل دا
دلڑی ولیندی آں گھڑا پئی بھریندی آں
گھڑا آیا بھور توں
صدقے ہیں ٹور توں
دل آلے چور توں
جندڑی لٹیندی آں گھڑا پئی بھریندی آں
گھڑا ہے کلور دا
سکھ مجبور دا
ڈھول میڈا دور دا
یاد پئی کریندی آں گھڑا پئی بھریندی آں
گھڑا میانوالی دا
ذکر یا عالی دا
نیکیاں دے مالی دا
کھیڑیاں پئیندی آں گھڑا پئی بھریندی آں

گھڑا دیرے وال ہے
وڈا لجپال ہے
ڈُکھاں دا بھائیوال ہے
ماڑ پئی کہیندی آں   گھڑا پئی بھریندی آں
گھڑا آیا جھنگ دا
عمراں دے سنگ دا
دل پیا ونگ دا
بھیت پئی ڈسیندی آں   گھڑا پئی بھریندی آں
گھڑا مُلتان دا
وڈی اُچی شان دا
سُکھ میڈی جان دا
چُم چُم چیندی آں   گھڑا پئی بھریندی آں
گھڑا احسن یار دا
حال ڈیوے پیار دا
من پیا ٹھار دا
گھُماں مریندی آں   گھڑا پئی بھریندی آں

○

گھتا ہے ہیں تیڈے کن سانولا ترارڑا وے
ڈڈیاں کوں چن چن تلیاں کوں سارڑا وے

ڈڈاں دے ترارڑے ہن کیتے کالے ہتھ وے
یاداں تے خیالاں کڈھا جندڑی دا ست وے
تیڈیاں اڈیکاں ویہڑا وسدا اجاڑا وے

ہنجواں کوں پونجھ پونجھ تھیا کالا مکھڑا
لوکاں توں لکاواں کیویں تیڈا ڈونگھا ڈکھڑا
کیڑھی گل پچھے کیتا دل بہوں کرارڑا وے

ایہا ہئے ویلے آندے چراں پچھوں ول وے
دل وچ رہ ویندی دل والی گل وے
آونا نہ آپناں تے کم چوکھا مارڑا وے

ڈڈاں دے ترارڑیاں دا لنگھ ویسی ویلا وے
اوکھاں نال ہوندا نال سجناں دے میلا وے
تیڈیاں جدائیاں حال دل دا وگارڑا وے

اڈ اڈ پوہلی میکوں کنڈے پئی ہے پوڑ دی
ہنے ہنے ڈھینگری وی بوچھنا نئیں چھوڑ دی
دل مل پلیا ساراں خوشیاں تے دھارڑا وے

ڈھینہ نہ وسیا کنڈ کاں ٹکیاں آساں یار مِلنڑ دیاں ٹکیاں

اُڈّ دیاں ہن ہر پاسے ریتاں
پیلے ہانئے پائے کھیتاں

آندے آندے بدلیاں ٹکیاں آساں یار مِلنڑ دیاں ٹکیاں

آس نہ چیت بہاراں آلی
نہ پکھیاں دے جھاراں آلی

لوکاں لبھ لبھ شاخاں ٹُھکیاں آساں یار مِلنڑ دیاں ٹکیاں

دُھپاں دے ہتھ چڑھ گئی جندڑی
پالنڑ بنڑ کے سڑ ہی گئی جھنڈڑی

وچ سینے دے ساہواں رُکیاں آساں یار مِلنڑ دیاں ٹکیاں

خوشیاں دا ہوں کال پیا ئے
دل دا مندڑا حال تھیا ئے

کر کے پیار میں اُصلوں چکیاں آساں یار مِلنڑ دیاں ٹکیاں

جھڑ بدلاں دے آون والے
تار تھیون تھل ٹوبھے سارے

راہوں نال ئے رُتاں اُکیاں آساں یار مِلنڑ دیاں ٹکیاں

○

ڈیہنہ لتھیا، شاماں ڈھلیاں وے
نپ سجناں راہواں کھلیاں وے

دم میڈا دل دل گھٹ دا ہے
پیا غم جندڑی کوں لٹ دا ہے
آسانجھ میکوں ٹرچلیاں وے
نپ سجناں راہواں کھلیاں وے

رستاں وچ عمر لنگھا ڈیواں
ع تیں تے جان لٹا ڈیواں
بس نال تیڈے میں بھلیاں وے
نپ سجناں راہواں کھلیاں وے

میں کملی، کوجھی، مندڑی آں
سانول میں تیڈی بندڑی آں
میڈا قبلہ، تیڈیاں گلیاں وے
نپ سجناں راہواں کھلیاں وے
ڈیہنہ لتھیا شاماں ڈھلیاں وے

○

پھُل کلیاں خوشبو چن تارے
منظر تیڈے رُوپ دے سارے

مُکھڑا تیڈا چن دا چانݨ
کُنڈل زُلفاں، وسدا ساوݨ
جوبن تیں تے چیتر وارے
منظر تیڈے رُوپ دے سارے

اکھیاں دا ہر تیر ہے کاری
ہاں چیرے کجلے دی دھاری
ڈیکھے ہیر تھا جھنڈڑی والے
منظر تیڈے رُوپ دے سارے

نُور ہے تیڈا آسے پاسے
گھنگھروٹلیاں تیڈے ہاسے
ٹور نرالی دلڑی ٹھارے
منظر تیڈے رُوپ دے سارے

گلشن تیڈی لجپالی ہے
تیں رنگاں دی بھا یالی ہے
پھل پھل تیڈا نقش اتارے
منظر تیڈے رُوپ دے سارے

توں سرگی دا سوہنڑا ویلا
تیڈے نال خوشی دا میلا
آویں، تھیون دُور انھارے
منظر تیڈے رُوپ دے سارے

گاواں تیڈے ہر دم ڈھولے
احسن صدقے واری گھولے
تیڈے ہتھ قسمت دے تارے
منظر تیڈے رُوپ دے سارے

○

کِنْ مِنْ کِنْ مِنْ خواب جگاون کنڑیاں وے
توُں آویں مجبوُر مناوِن خوشیاں وے

بُوٹیاں بدلے رنگ جوانی آلے ہِن
سوہنڑے چنگے سنگ جوانی آلے ہِن
دل کملے کوُں ڈِس کیویں سمجھاواں وے!

ہر پاسے منظر ہے چیت بہاراں دا
ول آیا ہے جوبن گُل گلزاراں دا
کے تیئں تیڈِیاں راہواں مُلھ مُلھ پاہواں وے

ساوے ساوے رُکھ پٹے راہواں تکدے ہِن
شاخاں اُتے گاگاپِکھی ٹھک دے ہِن
سُنڑ گھن اُجڑے دِل دیاں سِکدیاں ہاواں وے

ویہڑے ویہڑے چِڑیاں شور مچایا ہے
ویلا سوہنڑا ، یار مِلنڑ دا آیا ہے!
جِندڑی کوُں ترساوِن تیڈِیاں یاداں وے

توُں آویں مجبوُر مناوِن خوشیاں وے

تاثرات

شیر افضل جعفری

میانوالی قلماں پالی ادب ڈالی اے۔ اس اُتے سندھ نیں دے بتیئے تے ادیب موتئے، چنبے رنبیل آر کِھڑ دن۔ اس چیتر چالی دی پٹولی جھولی اچ ہیر ڑھے گُل پھُل تِرڑ دے پئے ہِن، اُونہاں وچوں ہک پھُل سلیم احسن دی اے۔

ایہہ فن تمن سرائیکی دا سانول، غزلاں دا سُہانول گیتاں دا گانول تے کافیاں دارانول اے۔ ڈوجھے لہجے اِچ سلیم احسن نوں غزل دا بھاگ، گیت دا بہاگ، کافی دا سُہاگ تے نظم دا مُساگ آکھنا وی ٹھہندا اے۔

اس دردی، کوئل کولوں کُوک، کُونج کولوں کُرلاٹ، پپیہے کولوں "پی کہاں" لے کے سندھڑے نوں سُھایا اے۔

اس پیار پتی دی غزل، سسّی پنل تسّی دا درد اگ ویٹ، اس گن جیت دا پریت گیت، سوہنی موت موہنی دی پکار اتے اس دی کنوارہ کافی ادھ کُٹھی کبوتری دی پھڑ پھڑک تڑپ اے۔

میانوالی جئے مریلے ضلعے دے اُچّے ٹِبیاں تے رہ کے پتھراں دیاں پڑیاں اُتے بہ کے، جیٹھ ہاڑ دیاں دُھپاں سہ کے، سندھ دی ویہند اِچ ویہہ کے، مونجھیاں

من موہنڑیاں غزلاں، نمتن جھونڑیاں نظماں، گیرڑے گمبھیر گیت، کھیلاں کھلیاں کافیاں کہہ کے ادب دے بل بھل نوں جل بھل کرنڑ قسمت آلے کوی دا کم ہوندا اے۔ اس پوکھ دی کوت پوتھی پڑھ پڑ چھ کے پارکھ دا دل آدھا اے کیوں اُڈ کے دنہاں تے احسن ماہی دے سوز دا متھا بسم اللہ کر کے چم لواں۔ اس جیونڑ جوگے جوان نوں اللہ مولا آپنڑے دھیان اُمان اچ رکھیا تاں ادب دے اسمان دا ایہہ تارا اکھیں ڈیدھیاں چوڈھویں دا چن بنڑ ویسی۔

سُریلی سرائیکی دی سُرتی سرکار سلیم احسن! شالاں چراں تائیں چین دیاں چڑیاں اُڈائیں۔ توں ہیں مست قلندر دا متھا تے منڑ بھانونڑاں شاعر ایں۔

○

محمد اسلم رسولپوری

پروفیسر سلیم احسن دی سرائیکی شاعری نویں فکر دی نمائندہ اے۔ اُتے اوندے وچ عصری تقاضیں دا پورا پورا شعور موجود اے۔ جدید فکر نال جدید ڈکشن اتے اظہار دی بے ساختگی سلیم احسن دی غزل دیاں نمایاں خصوصیات ہِن۔ ایندے علاوہ جذبے دی شدت، سوہنڑے لفظیں دا انتخاب اُتے چست بندش اوندے اثر وچ بیاد دی اضافہ کر ڈیندے۔ شعری مٹھاس اُتے دھیمے لہجے اونکوں سرائیکی تہذیب ثقافت نال ہم آہنگ کرنڑ وچ اہم کردار ادا کیتے۔

میکوں یقین اے سلیم احسن دی اج دی ایہہ شاعری اُنھیں دے روشن مستقبل دی ضمانت اے۔

محسن نقوی

سلیم احسن سرائیکی زبان دے اُنہیں قد آور شاعردی قطار دِچ ہِک نویکلا ناں ہِے ہیرٹھے نویں نکور جذبئیں دی سادنڑ سِندھ روانی دے سامنڑے ساہ دی کنددھا اُسار کے خیال دی شوئے رِچ وِگھرییے ہوئے موتیئں کوں لفظیں دے ہِک دِچ کٹھا کر کے اَو کھے اندھارئیں دے اوچھنڑ رِچ ٹکیجے ہوئے لوکیں کوں "پیار پرکھرے" دی بشارت ڈیونڑ رِچ مصروف ہِن۔

سلیم احسن دا فن اوندے اندردی سوچ دے سچ دا "عینی شاہد" بنڑ کے اوندے ہر شعر کوں ہمیشگی دا سُراغ ڈیندے تے اوندے لفظیں کوں زمانے دے نال نال زندہ رہنڑ دا گُر سکھیندے۔

سلیم دی غزل پڑھ کے ایں واسطے وی خوشی تھیندی ہِے جو اوندا کئی تجربہ اُدھارنئیں تے ناں کئی لفظ اوپرا ہِے، اوندی شاعری دے سارے منظر، سارے موسم سارے ذائقے تے سارے زاویے اوندی آپنڑی دھیان دھرتی دی کچّی پکی مٹّی دی ملکیت تے امانت ہِن، او پرائی اکھ نال خواب ڈیکھنڑ دا عادی نئیں تے ناں پرائے خواب چوری کر کے آپنڑی اکھ کوں تنگ دے عذاب رِچ مبتلا کریندے۔ اوندے شعریں دی شہ رگ رِچ اِرد گِرد دے ماحول دے سارے استعارے ساہ بھنڑ کے تندریں وانگ سفر کریندن، اوکوں آپنڑی ذات دے کشف دی ہر علامت دا پورا پورا گیان حاصل ہِے ــــ ذات دا کشف، جیڑھا فن تے فنکار دے درمیان اعتماد دے "عہدنامے" دا ڈوجھا ناں ہِے۔

مختصر لفظیں رِچ سلیم احسن دی شاعری جوان جذبے، نِکھّے تجربے، مُنہ زور مشاہدے

تے لہو لباس لفظیں دی ہک اینجھی دستاویز ءِ جیکوں پڑھ کے بھلا ڈیوݨ دا سوال ہی پیدا نئیں ہوندا۔ رب کرے سلیم آحسن تے اوندی شاعری دی وسدی رسدی جھوک سوچیں دے سوجھلے دی چھاں ءِ وچ امن منیندی رہوے تے قیامت تئیں حیاتی ہنڈیندی رہوے۔ (آمین)

○

ڈاکٹر طاہر تونسوی

سلیم آحسن دی شاعری ریت تے روایت دی شاعری ہے جیندے وچ اوندا وسیب پورے پس منظر وچ جھاتیاں پیندا ڈسدے۔ اوندے تخلیقی اظہار وچ وسیب دیاں ساریاں گالھیں، سارے ڈکھ سکھ، سارے منظر، گھاٹے جنگل، پھل کلیاں، گجرے، شینہہ، چڑھدے لہندے ڈیہنہ، دھمدیاں راتیں، گھٹدے وددھدے تارے، بدلاں دے لشکارے، ساوݨ دے الارے، تھل ماڑو دی تترڑی ریت، سسی دیاں دھالواں، عاشق دیاں کرلاہٹاں، پیار دے ڈھولے، پتناں دے اولے، ہجر دے صحرا، فراق دے دھکڑے دھوڑے، خوشی غمی دے سلجھے گوڑے رشتے، سولاں وات جندڑی، یاداں دے پکھی، آس نراس دے راستے، ہوا دے ہوکے، دردیں دے واجھلونڑے، حیاتی دے دکھو دکھ، نویں تے لحظہ لحظہ بدلدے ہوئے سارے رویے پورے فنی شعور نال موجود نظر آندن۔ سولی وات جندڑی تے غماں دے پہاڑوی ڈھ پووݨ تاں وت وی آس دا ڈیوا نئیں وسمدا۔ عشق تے شوق دا مسافر کتھائیں دی نئیں تھکدا۔ ڈکھ دے رستے خود منزل تے گھن ویندن۔

سلیم آحسن انہیں نرم تے کومل جذبیں کوں شعر دی شیریں تے ماکھی آلی کار مٹھی زبان ڈتی اے جیڑھی پڑھن آلے کوں سچی تے حقیقی خوشی دا احساس ڈیندی اے۔ ایں حوالے نال اوندا اے شعری اظہار سکے وسیب دی نمائندگی دے حوالے نال ساڈا سانجھا اظہار بݨ ویندے۔ ہیں سمجھداں اظہار تے بیان دی ایں طرح دی کامیابی بہوں گھٹ شاعریں دے حصے وچ آندی اے۔ تُساں آپ آپنڑے ایمان نال ڈساؤ کیا سلیم آحسن تہاڈے جذبیں تے تہاڈے سوچیں کو زبان نیں ڈتی۔ جے اے گالھ سوفی صد سچ ہے تاں ول سلیم آحسن تہاڈا ساڈا سب دا شاعر ہے۔ ساڈے وسیب، ساڈی زبان تے ساڈے ساریں رڈیں دا اُچا تے سُچا شاعر ــــ

○

پروفیسر مُنور علی ملکؒ

جکھڑ جھولیاں دا تھل دے نال او ہا رشتہ اے جیڑھا ڈینہہ دے نال پچھانویں دا۔ موسم گرمی دا ہووے یا سردی دا۔ تھل دی کمی ریت کوں کتھیں پاسے قرار نیں آندا۔ ریت تے ہوا دی ایں چھیڑ چھاڑ جکھڑ جھولے بݨ کے تھل دے لوکاں دی حیاتی دا ہک حصہ بݨ گئی اے۔

جکھڑ جھولے وچ تھل دیاں سانولیاں صورتاں دا سلونڑ تے انہاں صورتاں دے سراں تے رکھے کورے ٹھڈے گھڑیاں دی ٹھڈ ا لیویں رچ گئی اے جو ہر شعر تھل دی ہک بانکی نار بݨ تے سکدا، شرماندا، سامنڑے آ گئے۔ تھل دی ایں ماہولی تصویر اچہ

صرف رنگ ای محفوظ نئیں آوازاں تے خوشبواں دا وی ہک پُورا عقل آباد اے۔
سئیں سلیم آحسن اپنڑیاں علامتاں تھل دی مٹی توں ہنجواں نال پُسا کے تراشدے ہِن۔
ایں واسطے ہر شعر دے پچھے ہک افسانہ جھاتیاں پیندا نظر آندے۔

○

ممتاز حیدر ڈاھر

جدید سرائیکی شاعری دِچ سلیم آحسن دا نال آپنڑے منفرد لہجے تے اسلوب دی وجہ توں ہک نویکلی حیثیت رکھیندے۔ اوں آپنڑی دھرتی، ثقافت تے وسیب توں تشبیہاں، استعارے تے اظہار دے حوالے گِدھن۔ اُوں نے شاعری دی کلاسیکی روایت کوں نویں مفہوم دا واقف کیتے اوندی شاعری دے سارے موسم محبت دے موسم ہِن۔ محبت دے ایہہ حوالے ذاتی دی ہِن تے آفاقی دی۔

غزل، سرائیکی شاعری دی مُعتبر ترین صنف ہِے تے سلیم آحسن نے غزل کوُں وِدھیک پُروقار بنڑاتے غزل تے اساڈے ایمان کوُں مستحکم کیتے۔ اوندی غزل وِچ روایت دے رچاؤ تے جدیدیت دے آہنگ دا خوبصورت ملاپ موجود ہِے۔
"جکھڑ جھولے" سرائیکی شاعری وِچ سوہنڑا وَدھارا ہِے۔

○

شیما سیال

تھل دا سیاں دا سرائیکی ادب دی تخلیق تے تعمیر اچ نویکلا کردار ہے۔ ایں ویلے اتھاں ہک بہوں وڈا ادبی قبیلہ ساڈی مٹھڑی زبان دے ادب تے ثقافت کوں نروار کرݨ اچ معروف ہے۔ سلیم احسن وی ہیں قبیلے دا ہک قد آور ناں ہے۔ جیڑھا ہک عرصے کنوں مختلف صنفاں دے حوالے نال سرائیکی کوں اگونہاں کرݨ اچ نمایاں کردار ادا کریندا پئے۔ تھل جائے سلیم احسن دی شاعری وچ صحراواں دی وسعت تے تھل کنوں پاسا کرتے لنگھݨ آلے دریادیں دی وہک اے۔ "جکھڑ جھولے" تھل دا مقدر اے تے ایندے نشابر اثرات سلیم دی شاعری وچ دی محسوس کیتے ونج سگدن۔ اد جوش تے جذبے دے نال نال نرم تے کولے انسانی رویاں کوں وی موضوعِ سخن بݨیندے۔ اوندے شعر تپدے تھلاں وچ محبتاں دے جکھڑ تے ٹھاڈلیں دے جھولے ہن جیڑھے پتھر دلیں کوں وی موم کر ڈیندن تے انسان دے لوں لوں تے انگ وچ ٹھڈڑواں بھر ڈیندن۔ آپݨی شاعری وچ سلیم نے تخلیقِ عمل دا نویکلا انداز تے جہتاں دے استعمال دا نواں ڈھنگ اختیار کیتے۔ تھل دا مخصوص ماحول تے لب ولہجہ اوندی شاعری دی سنڄاݨ ہے تے اوندا کلام دَرداں تے ویچیاں مارے دلاں اچوں نکلݨ آلی گنگوام کُوک اے جیڑھی کوہاں، میلاں دے پندھ کریندی اے۔ سلیم غزل، نظم، گیت تے شاعری دیاں ہیاں سبھے صنفاں تے پوری طرحاں قادر ہے۔ مستقبل دا سلیم احسن سرائیکی دا ہک بھرپور تے نمائندہ شاعر ہے جیڑھا دھرتی تے وسیب دی ترجمانی دے سانگے نال ہمیشاں زندہ راہسی۔

———

میانوالی دی زبان دا کوئی ناں ناہی۔ سلیم احسن دی شاعری نے اس نوں سرائیکی منوا گِدا اے۔ ایہہ شاعری پڑھ کے میں سُچیتا، اس نوں چنگا، اس زبان دا ناں کوئی ہور نئیں۔ سلیم احسن نوں سلام ہووے جیں آپنڑ جیندی، جاگدی، مِٹھی تے سوہنڑی شاعری کر کے آپنڑ زبان نوں ہک ناں ڈِوایا تے اس دا ناں کیتا۔

"جکھڑ جھولے"، میانوالوی زبان یعنی اس سرائیکی دا پہلا شعری مجموعہ اے۔ اُنج دی ایہہ پہلے نمبر دی شاعری اے۔

محمد اجمل نیازی

محمد سلیم احسن وزیراعظم پاکستان محمد خان جونیجو سے خواجہ غلام فرید قومی ایوارڈ وصول کرتے ہوئے ۔)

ABL PAYEE'S A/C ONLY

104 06:83078

14-10-1987

PAY Mr. Saleem Ahsan. OR BEARER

RUPEES twenty thousand only

RS. 20,000/-

Allied Bank of Pakistan Ltd.

Director General
Pakistan Academy of Letters
Islamabad

"0628,3078"
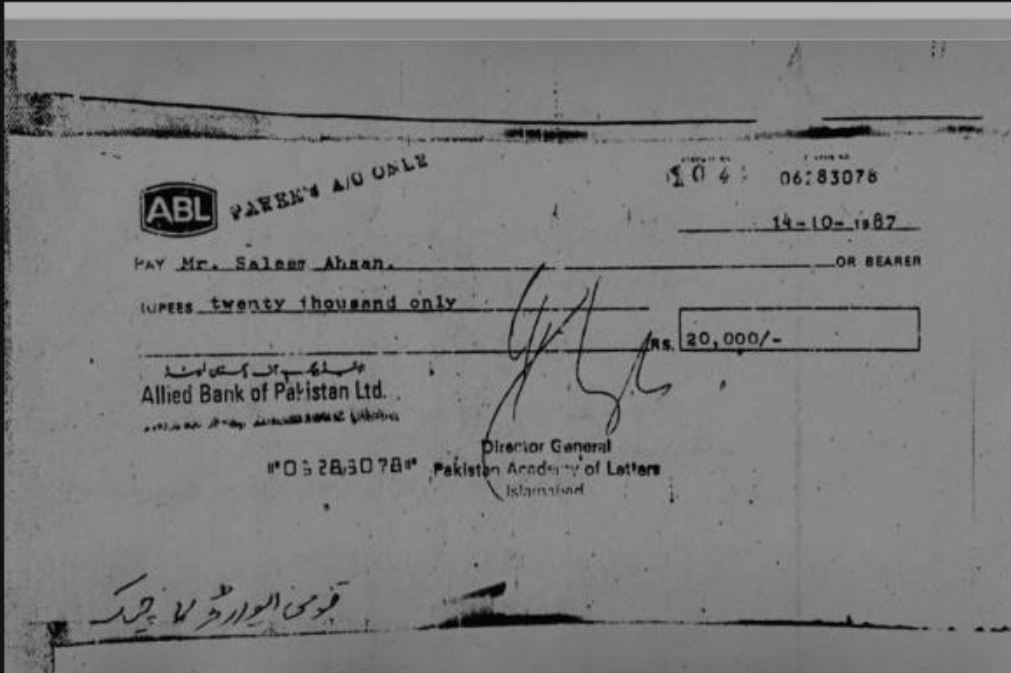
قومی ایوارڈ کا چیک

خواجہ غلام فرید قومی ایوارڈ کا چیک

جینداں جی مُل بھا نہ پووݨ
ڈُکھیاں دے سُکھ راہ نہ پووݨ
ڈیوا احسنؔ سانجھ کے ٻالیں
جکھڑ جھولے آ نہ پووݨ